

Herkesin içinde bir filozof var mıdır?

Son zamanlarda geliştirdiğim ve doğrudan, insanın dünyadaki duruşunu belirginleştiren bir savım var: "İnsan arada olan varlıktır ve arada olduğu için de bilme olanağı olan bir varlıktır." Her bilme edimi arada olmayla bağlantılıdır. Ama öyle bir bilme edimi vardır ki, bilmenin bu türünde arada olma hem gerekli hem de yeterli koşuldur; işte bilmenin bu türünün adı "felsefe"dir. Çünkü felsefe de insan gibi arada olana yönelik bir etkinliktir. Öyleyse, insanla felsefe varoluşça, aynılık içindedir. Yeter ki insan bu arada olma durumunun, arada olmaya ilişkin ve yalnızca kendine özgü olan bu duruşunun bilinçli olarak farkına varsın! Bu saptamalar da bize gösteriyor ki, her insan kendine özgü, ortak yapısal özellik olarak ortaya çıkan bu durumuyla ve duruşuyla felsefenin, felsefeye düşünmenin, felsefeye bilmenin ve hatta felsefeye eylemede bulunmanın öznesi olabilir. Bunun için yapması gereken, insan-dünya-bilgi ilişkilerine yönelmesi, bu ilişki ağlarını sorgulamasıdır. Herkesin içinde bir bilim insanı, bir filozof, bir sanatçı vardır; yeter ki hem kişi hem de içinde bulunduğu ortam, bu türden çabalara alan açmada istekli olsun, kısıtlamasın! İçimizdeki bilim insanının, filozofun, sanatçının farkına varmanın ilk yolu yine çocukları gözlemlemeyle yakından ilgili görünüyor. Çocuk; merak ediyor, soruyor, gözlemliyor ve bu yolla olgunlaşıyor. Kendi doğallığına yeterince bırakıldığında soran, sorgulayan çocuk, çoğu zaman çevresinden

Maltepe Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Betül Çotuksöken

yükselen baskılarla sessiz kalabiliyor. Sorgulayan insanın kendisi gibi arada olana yönelik ilgisi dış basınçlarla etkisiz hale getirilmedikçe, içindeki filozof hep etkin olacaktır. Kendisiyle dünya arasındaki ilişki bütünlerinde yaşayan insan, bu ilişki bütünlerine yöneldiğinde artık felsefi düşünmenin de içindedir. Eylemlerinin ardındaki istemenin dayandığı değerleri, ilkeleri ya da istemesini etkileyenin ne olduğunu anlamaya çalışan bir insan, bilen ve eyleyen varlık olarak, özne olarak felsefeye düşünüyor, felsefeye biliyor, hatta eylüyor demektir.